

# SL(6)582 – Rheoliadau'r Platfform Gwybodaeth am Etholiadau Cymreig 2025

## Cefndir a Diben

Mae'r Rheoliadau hyn yn gwneud darpariaeth ar gyfer platfform gwybodaeth am etholiadau Cymreig, fel sy'n ofynnol gan adran 26 o *Ddeddf Etholiadau a Chyrff Etholedig (Cymru) 2024*.

Bwriad y platfform yw darparu gwybodaeth gyfredol i etholwyr i'w helpu i gymryd rhan yn etholiadau Senedd Cymru ac etholiadau cyffredin i brif gynghorau yng Nghymru. Y Bwrdd Rheoli Etholiadol, a gaiff ei sefydlu fel rhan o Gomisiwn Democratiaeth a Ffiniau Cymru, a fydd yn gweithredu'r platfform.

Mae'r Memorandwm Esboniadol sy'n gysylltiedig â'r Rheoliadau hyn yn nodi:

*"Bwriad polisi cyffredinol y platfform gwybodaeth am etholiadau Cymreig yw gwella'r wybodaeth sydd ar gael i bleidleiswyr a sicrhau bod yr wybodaeth honno'n hygyrch er mwyn i ddinasyddion Cymru gynyddu eu dealltwriaeth, eu hymwybyddiaeth a'u hyder i gymryd rhan yn y broses ddemocrataidd. Gall y platfform gynnwys gwybodaeth i helpu etholwyr i ddeall y broses ddatganoli o ran etholiadau Cymreig, gan gynnwys y gwahaniaeth rhwng etholiadau sydd wedi'u datganoli a'r rhai a gadwyd yn ôl."*

Mae'r Rheoliadau'n nodi'r wybodaeth y mae rhaid ei rhoi ar y platfform (fel gwybodaeth am ymgeiswyr, am bleidiau gwleidyddol ac am drefniadau hygyrchedd), a'r gofynion perthnasol mewn perthynas â gwybodaeth o'r fath.

## Gweithdrefn

Cadarnhaol Drafft

Mae Gweinidogion Cymru wedi gosod fersiwn ddrafft o'r Rheoliadau gerbron y Senedd. Ni chaiff Gweinidogion Cymru wneud y Rheoliadau oni bai bod y Senedd yn cymeradwyo'r Rheoliadau drafft.

## Materion technegol: craffu

Nodwyd y 5 pwynt a ganlyn i gyflwyno adroddiad arnynt o dan Reol Sefydlog 21.2 mewn cysylltiad â'r offeryn hwn.

### 1. Rheol Sefydlog 21.2(vi) – ei bod yn ymddangos bod gwaith drafftio'r offeryn neu'r drafft yn ddiffygiol neu ei fod yn methu â bodloni gofynion statudol.

Mae rheoliad 2 yn ddarpariaeth ddehongli. Mae'n darparu tri diffiniad ar wahân ar gyfer "ymgeisydd" yn y Rheoliadau, yn dibynnu ar y cyd-destun.



Mae'r ddau ddiffiniad cyntaf yn cwmpasu (a) ymgeiswyr unigol (h.y. ymgeiswyr annibynnol) ar gyfer etholiadau'r Senedd, a (b) ymgeiswyr rhestr plaid ar gyfer etholiadau'r Senedd.

Fodd bynnag, mae'r drafftio ar gyfer (a) yn anghywir gan ei fod yn dweud "*unigolyn sy'n ymgeisydd i fod yn Aelod o'r Senedd*". Yn ein barn ni, mae'n bosibl y gallai ymgeisydd rhestr plaid hefyd ddod o dan y diffiniad hwn gan y byddent hwythau hefyd, yn ôl ystyr naturiol a chyffredin y geiriau, yn unigolion sy'n sefyll fel ymgeiswyr yn etholiadau'r Senedd.

Sylwn fod y ddarpariaeth ddehongli yn y *Gorchymyn Senedd Cymru (Cynrychiolaeth y Bobl) 2025* (y "**Gorchymyn Cynnal Etholiadau Drafft**") yr [ymgynghorwyd arno](#) yn ddiweddar gan Lywodraeth Cymru yn diffinio 'ymgeiswyr unigol' fel "*ymgeisydd mewn etholiad y Senedd ac eithrio ymgeisydd rhestr plaid*".

Dylid ystyried diwygio'r diffiniad o 'ymgeisydd' yn y Rheoliadau er mwyn gwahaniaethu'n gliriach rhwng ymgeiswyr unigol ac ymgeiswyr rhestr plaid.

## **2. Rheol Sefydlog 21.2(v) – bod angen eglurhad pellach ynglŷn â'i ffurf neu ei ystyr am unrhyw reswm penodol.**

Mae rheoliad 4(2)(b) yn darparu bod rhaid i'r Bwrdd Rheoli Etholiadol (yn rhinwedd ei swydd fel gweithredwr platfform) sicrhau bod y platfform yn darparu, yn lletya ac yn cyhoeddi gwybodaeth mewn modd gwleidyddol niwtral am —

- i. etholiadau penodedig (h.y. etholiadau'r Senedd ac etholiadau cyffredin i brif gynghorau yng Nghymru),
- ii. ymgeiswyr, a
- iii. phleidiau gwleidyddol cofrestredig sy'n sefyll **mewn etholiadau i Senedd Cymru**; [ychwanegwyd pwyslais]

Nid yw'n glir pam nad yw'r ddyletswydd hon yn ymestyn i gyhoeddi gwybodaeth am bleidiau gwleidyddol sydd wedi cofrestru yng nghyd-destun etholiadau cyffredin i brif gynghorau Cymru.

## **3. Rheol Sefydlog 21.2(v) – bod angen eglurhad pellach ynglŷn â'i ffurf neu ei ystyr am unrhyw reswm penodol.**

Mae rheoliad 6(1)(g) yn darparu bod yn rhaid i weithredwr y platfform gyhoeddi, neu drefnu i gyhoeddi, y "*trefniadau hygyrchedd sydd ar waith mewn gorsafoedd pleidleisio*" ar gyfer pob etholiad penodedig.

Mae cwmpas y rhwymedigaeth hon yn aneglur. Yn y cyd-destun hwn, gall ymestyn i drefniadau hygyrchedd ar gyfer mynd i mewn i orsafoedd pleidleisio, trefniadau ar gyfer cynorthwyo personau i bleidleisio, neu'r ddau.

O ran yr ystyr posibl olaf, nodwn fod y Gorchymyn Cynnal Etholiadau Drafft yn cynnig ehangu'r dyletswyddau mewn perthynas ag offer mewn gorsafoedd pleidleisio drwy osod dyletswydd ar y Swyddog Canlyniadau i ddarparu "*offer sy'n rhesymol angenrheidiol*" i ganiatáu i bersonau bleidleisio'n annibynnol.



Gofynnwn i Lywodraeth Cymru gadarnhau beth y bwriedir i reoliad 6(1)(g) ei gwmpasu. Rydym hefyd yn gofyn a yw gofyniad sy'n gorfodi gweithredwr y platfform i gyhoeddi'r trefniadau hygyrchedd sydd ar waith mewn gorsafoedd pleidleisio yn ymarferol, yn ddichonadwy ac yn ddigon sicr o ystyried y ddyletswydd ehangach arfaethedig yn rheol 37(7)(b) o Atodlen 5 i'r Gorchymyn Cynnal Etholiadau Drafft.

#### **4. Rheol Sefydlog 21.2(v) – bod angen eglurhad pellach ynglŷn â'i ffurf neu ei ystyr am unrhyw reswm penodol.**

Mae Rhan 4 o'r Rheoliadau yn ymdrin ag anerchiadau etholiad a datganiadau ymgeiswyr. Nid yw'n glir pam y mae anghysondeb yn y gofynion perthnasol ar gyfer y materion hyn rhwng rheoliad 9 a rheoliad 11(3), yn y drefn honno. Mae rheoliad 9 a rheoliad 11(3) ill dau yn gyson na ddylai'r naill na'r llall gynnwys unrhyw ddeunydd:

- (a) sy'n anllad, yn dramgwyddus neu'n anweddu,
- (b) y byddai ei gyhoeddi yn debygol o fod yn gyfystyr â chyflawni trosedd.

Fodd bynnag, mewn perthynas â datganiadau ymgeiswyr, mae rheoliad 11(3) yn darparu ymhellach na chaniateir iddynt gynnwys unrhyw ddeunydd:

- (c) sy'n gyfystyr â hysbysebu neu a allai arwain at fudd masnachol; neu
- (d) a allai gamarwain neu ddrysu pleidleiswyr o ran y system etholiadol a ddefnyddir yn yr etholiad neu o ran effaith rhoi eu pleidlais.

Nid yw'n glir pam nad yw (c) ac (d) hefyd yn gymwys i anerchiadau mewn etholiadau o dan reoliad 9.

#### **5. Rheol Sefydlog 21.2(v) – bod angen eglurhad pellach ynglŷn â'i ffurf neu ei ystyr am unrhyw reswm penodol.**

Mae rheoliad 13(3)(a) yn darparu bod rhaid i weithredwr y platfform gyhoeddi hysbysiad o'r broses gyflwyno ar gyfer anerchiadau etholiad neu ddatganiadau ymgeiswyr gan gynnwys, ymhlith pethau eraill, dyddiad y diwrnod olaf y caniateir cyflwyno y dogfennau hynny i gael eu cyhoeddi ar y platfform.

A wnaeth Llywodraeth Cymru ystyried rhagnodi dyddiad cau at y dibenion hyn, neu a fydd yn fater o ddisgrisiwn gweithredwr y platfform ar gyfer pob etholiad penodedig?

### **Rhinweddau: craffu**

Nodir y tri phwynt a ganlyn i gyflwyno adroddiad arnynt o dan Reol Sefydlog 21.3 mewn perthynas â'r offeryn hwn.

#### **6. Rheol Sefydlog 21.3(ii) – ei fod o bwysigrwydd gwleidyddol neu gyfreithiol neu ei fod yn codi materion polisi cyhoeddus sy'n debygol o fod o ddiddordeb i'r Senedd;**



Mae nifer o groesgyfeiriadau yn y Rheoliadau hyn at ddarpariaethau yn y *Gorchymyn Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Cynrychiolaeth y Bobl) 2007* ( O.S. 2007/236 ) (y "**Gorchymyn Cynnal Etholiadau 2007**").

Bwriad datganedig Llywodraeth Cymru yw disodli Gorchymyn Cynnal Etholiadau 2007 gyda fersiwn derfynol o'r Gorchymyn Cynnal Etholiadau Drafft mewn pryd ar gyfer etholiad cyffredinol arferol nesaf y Senedd yn 2026. Ar ôl iddo gael ei ddisodli, bydd y cyfeiriadau at Orchymyn Cynnal Etholiadau 2007 yn y Rheoliadau hyn yn dod yn ddiangen.

Nodwn y paragraff yn y Memorandwm Esboniadol i'r Rheoliadau hyn sy'n cadarnhau bwriad datganedig Llywodraeth Cymru i "*diwygio'r Rheoliadau hyn unwaith y bydd y Gorchymyn newydd wedi'i wneud, i gyfeirio at union ddarpariaethau'r gorchymyn diwygiedig hwnnw*".

#### **7. Rheol Sefydlog 21.3(ii) – ei fod o bwysigrwydd gwleidyddol neu gyfreithiol neu ei fod yn codi materion polisi cyhoeddus sy'n debyg o fod o ddiddordeb i'r Senedd;**

Mae rheoliad 8 yn darparu y caiff ymgeiswyr unigol neu bleidiau gwleidyddol cofrestredig ddarparu anerchiad etholiadol i weithredwr y platfform i'w gyhoeddi ar y platfform gwybodaeth am etholiadau'r Senedd. Mae anerchiad etholiadol yn cyfeirio at gopi o'r ddogfen cyfathrebu am ddim drwy'r post fel y'i cymeradwywyd gan y Post Brenhinol.

Ar gyfer y prif etholiadau awdurdodau lleol, mae rheoliad 10 yn darparu y caiff ymgeiswyr neu asiant etholiadol ymgeisydd gyflwyno datganiad ymgeisydd i'w gyhoeddi ar y platfform. Datganiadau byr yw'r rhain am yr ymgeisydd, sy'n manylu ar y rhesymau pam mae'n nhw am gael eu hethol.

Mae rheoliad 16 yn darparu na fydd unrhyw berson yn ysgwyddo unrhyw atebolrwydd sifil neu atebolrwydd troseddol mewn perthynas â chyhoeddi cynnwys anerchiad etholiad neu ddatganiad ymgeisydd ar y platfform, ac eithrio:

(a) yr ymgeiswyr neu'r ymgeisydd y mae'r anerchiad etholiad neu ddatganiad yr ymgeisydd yn ymwneud ag ef, a

(b) yr asiant etholiadol ar gyfer yr ymgeisydd neu'r blaid wleidyddol gofrestredig, sydd wedi cyflwyno rhestr o ymgeiswyr ar gyfer etholaeth, y mae'r anerchiad etholiadol neu'r datganiad ymgeisydd yn ymwneud ag ef.

#### **8. Rheol Sefydlog 21.3(ii) – ei fod o bwysigrwydd gwleidyddol neu gyfreithiol neu ei fod yn codi materion polisi cyhoeddus sy'n debyg o fod o ddiddordeb i'r Senedd;**

Mae Rhan 2 o'r Memorandwm Esboniadol yn cynnwys Asesiad Effaith Rheoleiddiol (**RIA**) ar gyfer y Rheoliadau hyn. Mae paragraff 22 a pharagraff 23 yn ymdrin ag amcangyfrif o'r costau. Mae'n nodi bod y rhain yn debygol o syrthio i ddau gategori, sef: (1) adnoddau o fewn y Bwrdd Rheoli Etholiadol, a (2) costau darparwr gwasanaeth trydydd parti i ddylunio ac adeiladu'r platfform.

O ran yr olaf o'r rhain, mae'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol yn nodi amcangyfrif y byddai costau sefydlu cychwynnol o £750,000 - £1 miliwn yn cael eu hysgwyddo yn 2025-26, ac y



byddai gwaith cynnal a chadw blynyddol amcangyfrifedig o £80,000-110,000 yn dechrau o 2026-27.

Mae'n nodi ymhellach y gallai fod costau ychwanegol wrth i'r platfform ddatblygu, ond bod y costau gwirioneddol yn *anhysbys ar hyn o bryd ac ni ellir eu hamcangyfrif oherwydd natur arbenigol y gwaith hwn a sensitifrwydd masnachol*.

## Ymateb Llywodraeth Cymru

Mae angen ymateb gan Lywodraeth Cymru ar gyfer pwyntiau technegol 1 i 5 yn unig.

## Trafodaeth y Pwyllgor

Trafododd y Pwyllgor yr offeryn yn ei gyfarfod ar 17 Chwefror 2025 ac mae'n cyflwyno adroddiad i'r Senedd yn unol â'r pwyntiau adrodd uchod.

